

l'any

ENTRESETMANA

MANUEL CUYÀS

Planes al carrer Sant Pau

l'altra. El moment en què regirar-se un mateix amb un bisturí ja és insuportable, deu ser hora de buscar valors una mica més perdurables, i sense sortir del Youtube apareix un enregistrament –japonès, si ens guiem pels crèdits– dirigit el 1962 per Glenn Gould des d'un piano *tunejat* de clavicèmbal de la *Cantata BWV 54*, de Bach, en un escenari i un clima de pel·lícula de Dreyer, en blanc i negre i una mena de plató tocat de la inequívoca, neutra, asèptica austeritat moderna però amb finestres gòtiques al fons d'*attrezzo*, com tot, segurament. Després d'una breu explicació preliminar de Gould mateix, arranca l'orquestra, apareix Russell Oberlin i canta la part d'alto solista amb una precisió tècnica, una expressivitat al servei de la peça i alhora i sense perjudici d'això ans al contrari amb una deliquescència inquietant, tensa i abrandada que fa, tot plegat, que el remei sigui pitjor que la malaltia. L'agreuja, i tot i això n'és la millor cura.

Parlar en termes de salvació és en aquestes altures com a mínim irrisori. Però ai, riure-se'n forma part del ritual expiatori. La lletra de l'última cançó esmentada fa així (en versió una mica abreujada): "*Como si una guerra cruel vinieran de perder, el miedo ya marcó su frente de vejez, / como fantasmas encorbados al pasar inspiran la piedad / a los que hirió el amor. // [...] Como de una guerra cruel volvieron al hogar y vieron que su luz no les alumbraba ya, / solos en su rincón se la men sin llorar las llagas que dejó lo que no volverá / a los que hirió el amor. // Como en la guerra cruel perdieron el amor, juraron que jamás tendrán otra pasión, / hay que tirar las armas que no sirven más, pues sólo quieren ya poder morir en paz, / porque el amor les mató*". *

La vigília de Reis passava pel carrer Sant Pau de Barcelona i a l'aparador de la llibreria Millà vaig veure l'edició original de *Nits de Barcelona*, el llibre de Josep M. Planes, publicat el 1931 per Catalonia. Vaig entrar a can Millà, i per cent euros que em van semblar pocs vaig tenir el meu regal de Reis.

L'any 1931 *Nits de Barcelona* valia dotze pessetes. Ho diu a la contraportada. El llibre, amb il·lustracions d'Oleguer Junyent, un pròleg de Josep M. de Sagarra i un colofó de Carles Soldevila, diu altres coses pràctiques. Diu que se'n va fer una edició limitada i numerada i que el meu exemplar és el 748 dels 776 que se'n van imprimir. Ja es poden retirar llibres amb més prosòpia, que per mi aquest *Nits de Barcelona* és un incunabile autèntic.

El 2001 vaig comprar una reedició moderna de *Nits de Barcelona*, publicada per Proa. Era més petita que l'original i em sembla recordar que no contenia totes les il·lustracions que he trobat en la meua adquisició. Un dia que buscava el llibre per casa em vaig adonar que l'havia perdut. El devia deixar i no me l'havien tornat. Ho entenc. Si algú me l'hagués deixat a mi també hauria dilatat el préstec tant com hagués pogut.

Nits de Barcelona recull les cròniques que un Planes jove i més de 23 i 24 anys havia publicat a *La Noche* i

Mirador. El periodista entra a catorze locals de la Barcelona nocturna de l'època i en surt amb una prosa plàstica, tàctil i espurnejant –"papallonejant", la qualifica Soldevila al colofó– que és d'aquelles proses que fan o haurien de fer morir d'enveja els periodistes catalans que publiquem coses als diaris. Planes, amb Sagarra, Pla, Irene Polo, Eugeni Xammar, Gaziel i uns quants d'altres, representa el periodisme català modern i europeu que no va poder ser o que, havent estat, va quedar estroncat per la guerra. En el cas de Planes l'estroncament és personalment i significativament dramàtic perquè va morir de set trets al cap el 24 d'agost del 1936, a la Rabassada. Els de la FAI no li van perdonar uns escrits crítics que, com va deixar dit el mateix Planes, expressaven "en veu alta el que el noranta per cent de catalans diuen en veu baixa".

Però som al 1931: la Barcelona que viu de les últimes rendes que li va reportar la primera guerra europea i s'encara a un futur esperançat es pobla de pagesos baixats de Granollers, de senyors de l'Eixample, de mariners dels mars del Nord i de noies murcianes i valencianes –algunes filles dels constructors del metro, segons afirma Planes– disposades a donar satisfaccions sentimentals i eròtiques a aquesta humanitat. El radi d'acció de Planes es troba entre el Grill de l'Hotel

Ritz, a la Gran Via, i La Criolla del carrer del Cid, passant pel Cafè Català o l'Excelsior de Rambla o els *tablaos* andalusos del Poble Espanyol. Observant aquesta geografia barcelonina a mi em sembla molt apropiat haver adquirit el llibre a can Millà del carrer de Sant Pau, una llibreria equidistant entre el públic que entra al Liceu per la porta lateral situada en el mateix carrer i les putetes que s'estan a la cantonada del carrer Sant Ramon. Si abans parlàvem de periodisme desaparegut també s'ha de dir que tots els locals que Planes descriu han passat avall. Els locals i, en certs aspectes, els carrers, cosa que no significa que de la Barcelona nocturna d'avui no es poguessin extreure unes cròniques semblants. El carrer del Cid, lloc on se situaven La Criolla i Cal Sacristà, és ara un pas de vianants pasteuritzat, i el cèlebre carrer de les Tàpies conté una comissaria dels Mossos, el conservatori del Liceu, unes vistes amenes sobre el monestir de Sant Pau del Camp i la redacció de l'Avui i El Punt, que és on escric això.

El dia que els Reis em duien *Nits de Barcelona* la Volta Ciclista a Catalunya complia cent anys. En Planes, també cronista esportiu, en va seguir algunes edicions, als anys trenta. Van ser igualment reeditades per Proa i alguns periodistes esportius d'ara, si les llegeixen, també es moren o s'haurien de morir d'enveja. *

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Apògraf?

Les felicitacions de Nadal ja no s'estilen. Cada cop més gent felicita els amics a través de la xarxa. És còmode, ràpid, eficaç i, sobretot, surt molt bé de preu. Gairebé de franc, si descomptem les despeses de la connexió. Moltes de les felicitacions que encara circulen són circulars. No pas per la seva forma, sinó perquè provenen d'empreses, consistoris o institucions diverses. Solen ser felicitacions formals, fredes, tan impersonals com un fulletó publicitari. Potser per això, alguns remitents trien una tipografia que imita l'escriptura manual i les coronen amb una còpia de la seva rúbrica autògrafa. Suposo que ja ningú no pretén fer passar aquesta còpia per un autògraf veritable, però fins fa ben poc no he descobert que el seu gargot fotocopiats té nom. Se'n diu *apògraf*. Conec algun col·leccionista d'autògrafs, i també he llegit els casos de falsificadors d'autògrafs enxampats per la policia nord-americana després de subhastar-los per Ebay. Però només conec una antologia d'apògrafs. La que va publicar la vigatana Eumo Editorial l'any 2001 amb el títol de *Dedicat*, un d'aquells deliciosos llibres dietari amb les pàgines en blanc i l'apògraf d'un escriptor a peu de pàgina. *

L'ULL DE L'AGULLA
DANIEL BOADA

No ho entenc. Tota la vida fent una alimentació sana, un exercici moderat, sense fumar ni beure i ara resulta que em moro igualment!

